

Název	I věci mohou vyprávět	
Autor	Simona Šedá	
1. stupeň / období	1. období (1.–3. ročník)	2. období (4.–5. ročník)
Vzdělávací obor / tematický celek	Člověk a jeho svět / Lidé a čas	
Rozvíjená gramotnost	ČTENÁŘSKÁ	DIGITÁLNÍ

Cíl činnosti:

Žák vyhledá a s pomocí digitálních technologií zaznamená a uchová zjištěná data týkající se předmětů z naší minulosti, využije je pro tvorbu autorského textu a formuluje hypotézy pro oblasti, kde se data nepodařilo dohledat.

Pomůcky: mobilní telefony, tablety, diktafony, počítače, přístup k internetu

Popis činností:

1. Při návštěvě muzea, skanzenu, galerie apod. žáci utvoří malé skupiny (dvojice, trojice či čtveřice) a společně vyberou objekt z minulosti, který je v expozici zaujal.
2. Pokusí se o něm zjistit co nejvíce informací přímo na místě (z popisků, od pracovníků muzea, z propagačních materiálů atd.).
3. Vybraný objekt a zjištěné informace zaznamenají a zdokumentují pomocí digitálních technologií (např. diktafonů, mobilních telefonů, fotoaparátů).
4. Po návratu do školy si skupiny informace zjištěné během návštěvy uloží v digitálním prostředí, aby je snadno našly a mohly s nimi dále pracovat. U každé informace uvedou zdroj.
5. Prostřednictvím zdrojů doporučených učitelem (webové stránky, periodika, odborné publikace, pamětníci apod.) získají skupiny o vybraném objektu další doplňující informace.
6. Po shromáždění všech dostupných informací skupiny zpracují digitálně v libovolném nebo učitelem určeném formátu „životopis“ vybraného objektu (vyprávění věci o jejím životě a důležitých událostech), psaný v „ich“ formě.
7. Ty úseky „života“ objektu, které se skupině nepodařilo pomocí získaných informací odhalit, mohou žáci nahradit vlastní představou („hypotézou bílých míst“). Fiktivní (jimi vymyšlené) pasáže musí zřetelně označit (např. barevně).
8. Při závěrečné reflexi nad jednotlivými „životopisy“ objektů žáci diskutují nejen o úloze zvolených objektů v minulosti a jejich významu pro současnost, ale také o způsobu získávání a ověřování informací, jejich přehledné archivaci, informačních zdrojích, jejich relevantnosti, náležitostech autorského textu, záměru autora, formální podobě klíčových sdělení textu apod.

Komentář z pohledu gramotnosti:

Výuková aktivita v sobě kromě oborového potenciálu skrývá i potenciál pro rozvoj čtenářské i digitální gramotnosti.

Ve fázi sběru a dohledávání chybějících informací pomocí diktafonů, mobilních telefonů, fotoaparátů používají žáci svěřená zařízení a doporučené digitální technologie ke školní práci (DG-2-1-03). V následné fázi pak žáci získané informace třídí a ukládají tak, aby k nim měli přístup všichni členové skupiny, jednoduše je mohli znovu najít a použít (DG-2-3-02).

Vyučující má v aktivitě na výběr mnoho dalších oblastí digitální gramotnosti, na které se při výuce kromě primárně zmíněných může zaměřit. Při vyhledávání zdrojů v online prostředí se otevírá prostor také pro rozvoj dovednosti rozpoznat při řešení problému potřebu informací, vyhledat je v doporučených zdrojích, posoudit jejich relevanci a ověřit jejich spolehlivost v jiných zdrojích (DG-2-3-01). U méně zkušených žáků si může učitel vzít za cíl rozvoj schopnosti vyhledávat v online zdrojích a pracovat např. s klíčovými slovy (čímž směřuje také k rozvoji čtenářské gramotnosti), využitím různých vyhledávačů (Google, Bing, Seznam) až po posuzování důvěryhodnosti zdroje. Někteří žáci pravděpodobně nebudou umět posoudit důvěryhodnost zdroje, se kterým budou pracovat online. Proto je užitečné v předchozích hodinách sdílet se žáky zdroje, které učitel považuje za důvěryhodné, a postupně začít zdroje hodnotit a posuzovat, proč tomu tak je (toto lze realizovat i během výše popsané aktivity). Po pečlivém nácviku může vyučující žáky vést k samostatnému vyhledávání informací ve zdrojích, které sami považují za důvěryhodné. Je ovšem nutné žákům pravidelně při samostatné práci dávat zpětnou vazbu ohledně důvěryhodnosti zdroje a způsobu, kterým vyhledávají.

Příležitost pro rozvoj čtenářské gramotnosti nabízí hned úvodní aktivita, kdy žáci dohledávají informace o vybraném objektu přímo na místě (ČG-2-2-04). Při získávání chybějících informací skupiny porovnávají a propojují informace získané z různých textů a obrázků (ČG-2-2-02) a všímají si také kvality informací i zdrojů, ze kterých čerpají (ČG-2-2-03). V závěrečné části výukové aktivity pak do debaty nad jednotlivými „životopisy“ učitel může zařadit i otázky směřující ke sledování autorského záměru, volbě odpovídajících jazykových prostředků s ohledem na to, pro jaké čtenáře (věk, potřeby, zájmy, životní situace) je text zamýšlen (ČG-2-3-05).

Možnosti individualizace a diferenciací výuky:

Pro žáky nadané je možné s ohledem na jejich aktuální vzdělávací potřeby upravovat či rozšiřovat zadání ve všech fázích řešení úkolu. Učitel jim může téma zadat jako skupinový či individuální projekt, jehož řešení si žáci designují zcela sami, učitel se přesouvá do pozice konzultanta a je připraven poskytnout radu a pomoc v případě, že o ni žáci požádají. Rovněž požadavky na výstupy lze různě modifikovat, nadané žáci mohou mít požadovaný výstup zadán, např. jako rozhovor dvou věcí z různých historických období nad smyslem svého života, báseň nebo přímku života (časovou osu s důležitými životními milníky vybrané věci), či mohou připravit rodokmen věci (jak se postupně vyvíjela během různých historických období, jakými proměnami procházela, kudy a jak cestovala apod.).

Pozn.: Ke grafickému znázornění časové posloupnosti lze využít tvorbu časové osy v online prostředí (např. generátor časových os www.timixi.com v češtině).

Důkazy o učení:

Žák dohledá dostupné informace o vybraném objektu.

Žák využije pro sběr informací svěřená digitální zařízení a doporučené technologie.

Žák roztřídí a uloží získané informace tak, aby s nimi mohl posléze pracovat.

Žák porovná a propojí informace získané z různých zdrojů.

Postřehy z ověřování:

Krátkodobý projekt nebyl ve výuce ověřen z důvodu uzavření škol během koronavirové pandemie. Ze zpětné vazby osloveného pedagoga, který měl projekt se žáky realizovat, vyplývá, že využití digitálních technologií při řešení jednotlivých úkolů považuje za žádoucí a pro žáky velmi atraktivní, stejně jako možnost spolupracovat ve skupině na obsáhlejší tématu. Pomoc budou ale jistě žáci na 1. stupni ZŠ potřebovat s tříděním získaných informací a s rozpoznáváním jejich důležitosti. Při práci ve skupinách také mohou nastat problémy např. s nefunkčním prosazováním jednotlivců proti zájmům skupiny. Podporu kreativního myšlení a propojení fantazie žáků se získanými poznatky při zpracování požadovaného výstupu v netradičním formátu (vyprávění v ich formě) považuje oslovený pedagog za skvělý nápad. Časovou dotaci odhaduje minimálně na 3 vyučovací jednotky či spíše více, protože by podle něj byla velká škoda nevyužít toto téma beze zbytku. Doporučuje s tématem pracovat i po delším časovém odstupu, např. při besedě s pamětníkem o „starých časech“.

Zdroje:

ŠEDÁ, Simona, Markéta PASTOROVÁ, Hana SPLAVCOVÁ, Jakub HOLEC, Jitka TŮMOVÁ.
Životopis věcí. Metodický portál: Články. RVP.cz [online]. [cit. 2021-04-18]. ISSN 1802-4785.
Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/18355/ZIVOTOPIS-VECI.html/>

Tento digitální vzdělávací materiál je součástí souboru aktivit, který vytvořili autoři vyjmenovaní v hlavičce aktivit, hlavní editorka Simona Šedá. Další sdílení a úpravy aktivity jsou umožněny za podmínek licence [CC BY-SA 4.0 Mezinárodní](#), která se vztahuje na text, obrázky i přílohy této aktivity, pokud není uvedeno jinak. Na stránce www.gramotnosti.pro/epublikace najdete konkrétní postup, jak lze v souladu s podmínkami otevřené licence aktivitu upravovat či šířit. Soubor aktivit byl vytvořen v rámci projektu [Podpora práce učitelů](#) (PPUČ), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval [Národní pedagogický institut České republiky](#). Diskutujte a ohodnoťte aktivitu na stránce Elektronické materiály (<https://ema.rvp.cz/>) na Metodickém portálu RVP.CZ.

Gramotnosti.pro Život!
Učíme v souvislostech

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

